

Kamusal Açık Alanlarda Sanat ve Battalgazi Çınar Park Örneği

Art At Public Space and Battalgazi Cinar Park Sample

Halil Fazıl ERCAN*

*Dr. Öğr. Üyesi İnönü Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Seramik Bölüm,44280, Battalgazi, Malatya Türkiye

Article history: Received 19-11-2018/ Accepted 07-03-2019

ÖZET ABSTRACT

Kamusal açık alanların günümüz kent yapılaşması içerisinde insan yaşamı için gerekli olan ve herkese açık alanlar olması özelliğiyle önemli bir yer tutmaktadır. Makalede kamu, kamusal alanlar kavramı araştırılmış, kamusal alanların insan odaklı ve herkes için açık alanlar olması yönüyle sanatsal pratikleri içerisinde barındırmasının önemine değinilmiştir. Kamusal açık alanlarda yer alan sanatsal uygulama örnekleri araştırılmış, bu tür mekânlarda kalıcı olarak sergilenen eserlerin mekân-eser- sanat alımlayıcısı bağlamında karşılıklı faydaları üzerinde durulmuştur.

Bu makalede yapılan araştırmalar ışığında; Malatya'nın Battalgazi ilçesindeki Çınar Park için tasarlanan kamusal alan sanatsal seramik pano uygulamasının tasarım, üretim aşamaları ve kamusal sanat açısından katkıları ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kamusal Sanat, Kamusal Alan, Seramik Sanatı

It takes an important place for today's urban structuring of public open space which is necessary for human life and has the characteristic of being open to everyone. It has been focused on the semantic aspect of public and public space in this article, with the cause of being people-oriented and having open spaces for everyone, the importance of having artistic practices inside of it has been emphasized. Samples of artistic practice in the public spaces have been researched, it has been emphasized the mutual benefits of work of art exhibited permanently in such places in terms of place, work, art.

In this article with the light of research and analysis, the original ceramic panel application in Battalgazi Sycamore Park in Malatya has been evaluated with its aesthetic, conceptual design and its process.

Keywords: Public Art, Public Space, Ceramic Art

1. GİRİŞ

Kamusal sanat eserleri bulunduğu kentin, mekânın estetik ve düşsel aynasıdır. Sergilendiği alanın aurasını etkiler. Günümüzde kamusal sanat eserlerine çoğunlukla sanayi kültürüyle birlikte büyümeye ve gelişmeye başlayan kent mekânlarında rastlamaktayız. Kent yapılaşmaları içerisinde yer alan kamusal alanlar sanat pratiklerinin halka ulaşabilmesinde önemli sergileme mekânlarıdır. Kamusal mekânlarda kalıcı olarak sergilenme imkânı bulabilen eserler; görseelliği ve içeriğiyle sanatçı-mekân-alımlayıcı arasında bağ kurmasının yanı sıra mekânın değer bulmasına da fayda sağlar. İnsan yaşadığı çevreyle birlikte şekillenir. Kamusal alanlar dediğimiz mekânlar da bireydeki değişim dönüşüm sürecinin önemli bir parçasıdır. Herkese açık olmaları yönüyle bireyler için önemli etkileşim ve kültürlenme alanlarıdır.

Kent yapılaşması içinde ortaya çıkışı antik çağa kadar uzanan Kamu, Kamusal Alan kelimeleriyle ilgili olarak Türk Dil Kurumu ; "Kamu; 1- Halk hizmetlerini gören devlet organlarının tümü, 2-Bir ülkedeki halkın bütünü, halk, amme 3- Hep, bütün. **Kamusal**; Kamu ile ilgili. **Kamusal Alan**; Kamuya ait, kamu ile ilgili işlerin yapıldığı yer" olarak tanımlamaktadır (TDK,2018). Kamusal alanın tanımıyla ilgili olarak Jürgen Habermas; kamusal alanı bir kamuoyu oluşturma alanı olarak tanımlamıştır. Habermas kamusal alanın tüm yurttaşların erişimine açık olduğunu ve bu alanda özgürlük ve eşitliğin tam anlamıyla sağlanmış olduğunu" belirtmiştir (Habermas,2004:95).Diğer bir tanımlamada ise Savut'un aktarımında Hannah Arendt; kavramı iki boyutlu olarak tanımlamıştır. İlk olarak kamusal alan bir açıklık alanıdır. Herkes tarafından görülebilir, duyulabilir, müdahale edilebilir bir alandır. İkinci boyutuyla kamusal alan ise insan tarafından yaratılan ortak bir dünyayı ifade eder. Hannah Arendt,

*Corresponding author. Tel.: +90-532-6239129

E-mail address: ercanhalilfazil@gmail.com

<http://dx.doi.org/10.16950/ujad.484819>

düşüncesinde çok önemli bir yere sahip olan kamusal alan - özel alan ayrımının kökenlerini Antik Yunan'a kadar götürmektedir. Arendt Antik Yunan'daki toplumsal yaşamı Oikos (hane) ve Polis olmak üzere ikiye ayırmıştır ve bu ayırmada hane özel alana, polis ise kamusal alana karşılık gelir demektedir (Savut,2016: 17). Bir başka tanımlama da Özbek'in aktarımında Kellner; "kamusal alanı, fikir ve ifadelerin açığa çıktığı, paylaşıldığı, müzakere edilme görevlerinin yanı sıra, kültür ve tecrübeyi de tanımladığını" ifade etmiştir (Özbek,2004: 24).

2. KAMUSAL AÇIK ALANDA SANAT

Kamusal sanat pratikleri herkese açık alanlarda yer aldığından mekân, izleyici, eser ve sanatçı açısından çok yönlü bir etkilenim ve fayda sahasıdır. Kamusal sanat eserleri bir yer duygusu tanımlamaya ve yaratmaya yardımcı olur, bireylerde yeni ufuklar açar, izleyici kişiler arasında iletişim kurmada bir köprü görevi görür, farklı kültürlerle yeni köprüler kurar. Disiplinler arası anlayışı içerisinde yeni düşünceler oluşmasına vesile olabilir. Estetik hazzın da ötesinde bireylerde farkındalık, analiz etme ve sorgulama yetileri geliştirebilir.

Kamusal sanat nitelikli bir şekilde yapıldığında bir topluluğun tarihinin, kültürünün, değerlerinin, yeniliklere yönelişinin ve düşlerinin yansıtılabileceği bir sahadır. Erdönmez ve Çelik kent toplum etkileşimi, birbirlerine kattıkları ve kazanımlarıyla ilgili şunları belirtmektedirler; Kentlerin oluşumundan bu yana, her kent içerisinde barındırdığı toplumu şekillendirmiş ve aynı şekilde bu toplumu oluşturan her bireyden birçok anlamda etkilenerek şekillenmiştir. Bu devinim hali, kentleri yaşayan organizmalar olarak tanımlamamızın temel nedenlerinden biridir. Bu noktada, kentlileri sürekli değişen, dönüşen, gelişen ve yaşayan organizmalar haline getiren en önemli unsur ise kamusal alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kamusal alanların özellikle açık kamusal alanların kentlerdeki ve insan yaşamındaki bu önemli rolü, kentleri daha yaşanabilir ve daha dinamik kılmaktadır... Kentsel mekânlar ayrıca insanın yaşamı ile ilgili dört ana işlevin barınma, çalışma, eğlenme, dinlenme ve ulaşım eylemlerini gerçekleştirdiği mekânlar bütünü olup, kullanıcıları bulunmaktadır (Erdönmez, Çelik,2016:147).

Mekân ve insan etkilenimler açısından birbirini etkileyen ve etkilenenler olmaları yönüyle sürekli dinamik haldedir. Bu etkileşimlerle ortaya çıkan dönütler de kamusal kültürün oluşumuna katkı sağlar diyebiliriz. Konuyla ilgili Altıntaş ve Eliri'nin aktarımında(2012:67); "Kamusal sanat kamusal kültürü yaratır" denilmektedir (Matzner,1989).

Genel anlamda kamusal sanatın katkılarını ve etkilerini üç kategoride ele alabiliriz. Birinci olarak "*kente ve mekâna katkıları*" bağlamında bakıldığında; günümüz kentleri bünyesinde barındırdığı gerek mekânlar gerekse nüfus yoğunluğu olarak sürekli bir değişim ve dönüşüm içerisinde varlığını sürdürmektedir. Bu değişim ve dönüşümün temel nedenleri arasında ekonomik, sağlık, eğitim, ulaşım v.b etmenleri sayabiliriz. Kentsel değişim ve dönüşümler planlanırken kent yapısı içerisinde yaşayan, çalışan insanların eğlenme dinlenme gibi ihtiyaçları da kenti planlayan kurumlar tarafından göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Ekonomik güç ve bu güce bağlı olan imkânlar; mekânları planlayan ve yapan devlet kurumlarını direkt olarak etkilemektedir. Bu etkilenim de direkt ve dolaylı olarak kentin dönüşümüne, kamusal mekânların gelişimine, kamusal açık alanlardaki sanat pratiklerine ve toplumsal kültürlenmeye kadar uzanmaktadır. Bu konuda Bulat ve Yağmur'un Aktaş'tan aktarımında; "Sosyal yaşamdaki, toplumsal düzendeki ve ekonomik sistemlerdeki gelişimler ve değişimler tüm toplumsal sistemleri ve yaşam tarzlarını da doğrudan etkilemektedir. Toplumsal yaşamın aynası olan tüm sosyal mekânlar da bu değişim süreçlerinin sonucu olarak değişmekte ve yeniden yapılanmaktadır. Çağdaş dünyadaki rekreasyon, boş zaman kavramları ve bunlara yönelik hizmet veren mekanlar da dönüşüm ve değişim geçirmişlerdir" demektedirler (Bulat, Yağmur,2014:457). Kamusal alanlar içerisinde yer alan parklar da kent mimarisinin önemli bir parçasıdır. Parklar yapısal olarak tasarlanırken estetik ve öğretileri açısından sanat eserlerini içinde barındırması mekâna özgünlük katacaktır. Parklarda yer alacak kamusal sanat eserleri yapıldıkları alana ve dolayısıyla bölge için simgesel bir nitelik taşımasına ve tanınmasına katkı yapar. Kent kültürünün ve kent kimliğinin oluşmasını sağlar. Ulusal ve uluslararası turizm açısından içerisinde barındırdığı özgün sanatsal eser veya eserlerle destinasyon alanı olma özelliğine katkı sağlar. Kamusal mekânlar da oluşturulan sanatsal yapıtlar bu mekânlara olan toplumsal rağbetin artmasına ve bu mekânları hazırlayan kamu hizmeti veren kuruluşlar açısından da hizmetin karşılığını bulma anlayışı içerisinde pozitif anlamda önemli bir dönüt olarak görülebilir.

İkinci olarak "bireye ve topluma katkıları" bağlamında bakıldığında; Günümüzde kentler boğucu, soğuk, plastik çözümlenmeleri olmayan, tek düze, yüksel yapılaşmalarla dolduğu, içerisinde yaşayan insanları psikolojik ve görsel olarak çoğunlukla yorduğu göz ardı edilemez bir gerçektir. Kent mimarisi içinde oluşturulan parklar içerisinde barındırdığı bitki örtüleriyle, kamusal sanat pratikleriyle insanların günlük yaşam streslerinden sıyrılabileceği rahatlayabileceği etkilenimler kazanabileceği mekânlar olarak görülebilir. Mc Carthy'den aktaran Çağlın; "Kamusal sanat pek çok yönden kültür odaklı bir yenilemeye önemli katkılar sağlar. Özgün bir çevrenin yaratılması, yaratıcı bir ortamın desteklenmesi, sosyal uyumun artırılması ve yerel insanlar için yaşam kalitesinin artırılması bunların en önemlileridir" demektedir (Çağlın, 2010: 27). Altıntaş ve Eliri bu etkileşimlerle ilgili olarak; Kamusal sanat, artistik ve kentsel değerin korunması, geliştirilmesi ve kentsel mekânda kişiler arası iletişimin ve insan çevre etkileşiminin olumlu hale getirilmesinde kullanılan bir araçtır. İnsanların kamusal mekânları kullanmalarını ve o mekânlardan zevk almalarını sağlar. Kamusal alanın topluma sanat yoluyla geri kazandırılmasıdır. Sanatçı ile sokaktaki izleyicinin etkileşimini sağlarken, izleyicileri etrafında olup bitenleri farkına varmaya teşvik etmesidir. Kamusal sanat kamusal diyalogu, farkındalığı ve kamusal alanda yapılan sanata verilen değeri ileriye taşımaktır" demektedirler (Altıntaş, Eliri, 2012: 66). Bu tür kamusal açık alanlarda sanat pratiklerinin bulunması salt sanata özel ilgi ve merak duyan, sanata zaman ayırabilen kişiler tarafından değil herkes tarafından anlık ve rastlantısal da olsa sanat eserleriyle karşılaşabilmelerine olanak sağlar. Sanatçı eser ve izleyici kitle arasındaki aktif hareketliliğe katkı sağlar. Sanatçıyla sanat alımlayıcısı konumunda olan izleyici arasında düşünsel bağ kurar ve iletişim aracı niteliği taşır. İzleyici bireylerde kültürel anlamdaki zenginliklerin farkındalığının artmasına, kültürel aidiyet duygusunun gelişimine fayda sağlar ve sahiplenme duygusu geliştirir. İzleyicide kültür ve estetik bilincinin gelişimine katkı sağlar. Mekânla birey arasında hem estetik bir hazzın gelişimine hem de mekânı yeniden görme ve mutlu olma duygusunun oluşumuna pozitif bir etkendir.

Üçüncü olarak "*Sanata ve Sanat Eserine Katkıları*" bağlamında bakıldığında; Sınırlı sanat galerilerinin ve sergi alanlarının olduğu ve meraklı izleyici kitlesinin azlığı gerçeği düşünüldüğünde sanat yapıtlarının halka ulaşmasında kamu alanlarının da en uygun teşhir mekânları olduğunu söyleyebiliriz. Kamusal açık alanlar kapalı alanlardaki sınırlı izleyici kitlesinin aksine çoğulcu izleyici kitlesine ulaşmasına katkı sağlar. Eserin tanınırlığına katkı sağlar. Mekânla bütünleşen eserin sembol niteliği kazanmasına etki eder. Kamusal mekânlarda kalıcı olarak sergilenmesi kamu tarafından sahiplenme duygusuyla birlikte eserin korunması da dolaylı olarak sağlanmış olur. Bir sanat eserinin ortaya çıkması ve tasarlanması yönüyle bu tür alan çalışmaları eseri tasarlayan sanatçının etkilenim sahasının genişlemesine ve farklı imgelemler arayışına da ufuk açabilir.

Şekil 1. Anish Kapoor, "Bulut Kapısı", 2004, Paslanmaz çelik, 10x13x20m. Millennium Park, Chicago, 2006, (URL-1)

Kamusal alan sanatıyla ilgili verebileceğimiz bu örnek ABD'nin Chicago kentindeki Millennium Park'ta yer almaktadır. Sanatçı Anish Kapoor tarafından yapılan "Bulut Kapısı" heykeli kentin önemli sembollerinden biri olmuştur. Kamusal bir alan içerisinde yer alan bu eser ergonomik yapısı ve ayna özelliği taşıyan teknik yapısıyla izleyiciyi ve bulunduğu çevrenin genel görüntüsünü üzerinde yansıtmasıyla izleyiciyle kendisi arasında etkili bir bağ kurmaktadır. Gündüz ve gece deki yüzeyinde yansıyan farklı görüntüleriyle de alımlayıcıda bıraktığı etkisi ve mekâna kattığı değeriyle önemli bir eserdir (Şekil 1).

Şekil 2. Terry Allen, "Geyik" Genoa Park, Columbus, 2008, (URL-2)

Konuyla ilgili verebileceğimiz diğer bir örnek ABD'nin Ohio Eyaleti'nin Columbus şehrinde yer alan Genoa Parktır. Park alanı şehir merkezinden geçen Sociato Nehri boyunca devam eder. Sociato nehri adını " tüylü su" anlamına gelen Shownee İndian sözcüğünden almıştır. Yaklaşık 120 dönümlük bir alanı kaplayan Park çift yönlü bulvarları, yürüme yolları, oturma alanları, rekreasyon düzenlemeleri, köprüleri ve içerisinde barındırdığı kamusal sanat eserleri gibi özellikleriyle fonksiyonel ve birleşik bir park olarak tasarlanmıştır. Bu anlayış içerisinde tasarlanan alanda kamusal sanat pratiklerine de yer verilmiştir. Sanatçı Terry Allen tarafından yapılan geyik heykelleri de park alanında yer alan kamusal sanat eserlerindedir. Park alanında bulunan geyik heykelleri estetik ve kavramsal özellikleriyle buldukları mekâna değer katmaktadır. Sanatçı mekân için geyik formlarını tasarlamasında nehrin adının "Tüylü Su" olan anlamından esinlenmiş ve imge olarak seçmiştir (Şekil 2) (URL-2) .

Şekil 3. Malcolm Cochran, "Mısır Tarlası", Frantz Park, Columbus, 1994, (URL-2)

Bir diğer örnek ise Sanatçı Malcolm Cochran tarafından uygulanan "Mısır Tarlası" heykel kurgulamasıdır. Kurgulamada kullanılan mısır heykellerinin her biri 8m yüksekliğinde ve 109 parçadan oluşmaktadır. Heykel düzenlemesinde sanatçı imge olarak mısır başaklarını işlemiştir. "Mısır Tarlaları" adlı heykel düzenlemesi Dublin'in zengin tarım mirasına atfen yapılmıştır. Eser bulunduğu alana görsel hareket kazandırmasının yanı sıra kavramsal olarak ta bölgeye ait bir özelliği öne çıkarması ve bölgesel bir bellek oluşturmasıyla önem taşımaktadır (Şekil 3).

3. KAMUSAL AÇIK ALANDA ÇAĞDAŞ SERAMİK SANATI ÖRNEKLERİ

Kamusal açık alanlarda sanat bağlamında seramik sanatına bakıldığında gerek üç boyutlu seramik heykel formunda gerekse duvar panoları olarak tasarlanmış ve uygulanmış örnekleriyle karşılaşmaktayız. Kamusal açık alan mekânlarında uygulanan bu eserlerde bazen salt estetik ve görsel bir etki oluşturma kaygısı bazen de yine estetik kaygının yanı sıra içerisinde kavramsal bir konu işlenmiştir. Seramik malzemenin de 1950'ler den itibaren yoğun

olarak çağdaş sanatta bir ifade aracı olarak kullanılmaya başlandığı dönemlerden itibaren gerek ülkemizde gerekse yurt dışındaki kamusal açık alanlarda bazen yüzey uygulama panoları olarak bazen de üç boyutlu formlar olarak çağdaş seramik eserlere rastlamaktayız.

Şekil 4. "Düzenleme", Ç:54 m, h: 4 m, Civic Center Plaza, Oasis, 1997, (URL-3)

Kamusal alanda yapılmış sanatsal seramik çalışmalara ilk örnek olarak gösterebileceğimiz bu uygulama koordinasyonu Roswell Residence sanat vakfı tarafından civic center plaza alanında yapılmıştır. Bu çalışma toplum temelli bir uygulamadır. Tasarımın gövde kısmı betondan yapıp yüzey uygulaması olarak doğal taş ve özel tasarlanmış seramik parçalar kullanılmıştır. Seramik parçaların yüzeylerinde bulunan biçimler; yörede yaşayan farklı yaş guruplarındaki kişilere Roswell Şeriyle ilgili izlenimlerini içeren çizimlerinden, bölgeye ait tarihi fotoğraflardan ve doğa olaylarıyla ilgili görüntülerden tasarlanmıştır.

Kamusal açık alan tasarımlarında sanatsal uygulamaların yörede yaşayan insanlarda aidiyet duygusu geliştirebilmekte ve kamusal alanları daha çok değerli kılabilmektedir. Bu tip kamusal alanların tasarımında sanat yoluyla kent ve yöre sakinlerini hatta seyahat amaçlı kentte ve alanda bulunan insanları uygulama paydaşı olarak dahil ederek çok yönlü kazanımlar elde edilebilmektedir (Şekil 4).

Şekil 5. Jun Kaneko, "Dangos", Millennium Park, Seramik Enstalasyon, Desmonies, ABD, 2012, (URL-4)

İkinci örnek olarak gösterebileceğimiz bu uygulama; Japon sanatçı Jun Kaneko tarafından yapılarak kamusal alanda kurgulanan seramik eserlerin her biri yaklaşık 7.5 m yüksekliğindedir. Sanatçı Kaneko; ritim ve ton gibi davranan anahtar geometrik desenlerle çalışmalarını hem resim hem de heykel olarak görüyor (URL-4). Eserin sergilendiği kamusal alanın çevresini kaplamış olan yüksek, köşeli binaların aksine oval, kenarsız yapılarıyla mekâna farklılık kattığı, izleyiciyi ölçek ve yer duygusuna teşvik edebileceği düşünülmektedir (Şekil 5).

Şekil 6. Xavier Cortada, "Diatom Çeşmesi", h:16 m, Smathers Plaza- Miami ,2017, (URL-5)

Üçüncü örnek olarak olarak gösterebileceğimiz bu uygulama; Sanatçı Xavier Cortada'nın kamusal alan düzenlemesi için tasarladığı bir çalışmadır. Birbirimize ve doğal dünyaya olan ilişkimizi ele almayı amaçlıyor. Sanatçı doğa ile bir arada yaşama yeteneğimizi araştıran kamusal sanat yapımına yenilikçi sanat çözümleri geliştirmeye çalışmaktadır (Şekil 6).

Şekil 7. Hamiye Çolakoğlu, "Hayat Ağacı", porselen ve metal konstrüksiyon, Bilkent Üniversitesi yerleşkesi, Ankara-1997, (URL-6)

Kamusal alan sanat uygulamalarına ülkemizden örnek verecek olursak Türkiye'nin öncü çağdaş seramik sanatçılarından Hamiye Çolakoğlu tarafından yapılan "Hayat Ağacı" adlı eser çağdaş kamusal alan seramik heykel pratiklerine önemli bir örnektir. Metal konstrüksiyondan ve porselen malzemeden oluşan eserin üst porselen kısmı ağaç dallarını andıran biçimsel yapısıyla çevresindeki doğal yapıyla uyumlu duruşunun yanı sıra esrin isminin çağrıştırdığı özelliğiyle de insan hayatına gönderme yapılmış hissi uyandırmaktadır (Şekil 7).

Şekil 8. Hamiye Çolakoğlu, "Derman Çeşmesi", Hacettepe Üniversitesi Beytepe Kampüsü girişi, Ankara,1986, (URL-6)

Sanatçı Hamiye Çolakoğlu'nun 1986'da kamusal alan uygulaması olarak yaptığı "Derman Çeşmesi" adlı seramik eser Anadolu'daki çeşme kültürünü hatırlatmakta olup, yüzeyindeki taşıdığı kabartma motifleriyle de kültürel izler taşımaktadır (Şekil 8).

Şekil 9. Özlem Özer Tuğal(Proje koordinatörü), "Sevgi Yolu", Topkapı Kültür Parkı, İstanbul,2015, (URL-7)

Kamusal alan sanatsal seramik çalışmasına yine ülkemizden diğer bir örnek; Sanatçı Özlem Özer koordinatörlüğünde gerçekleştirilen kurgulama mantığında gerçekleştirilmiş "Sevgi Yolu" adlı seramik çalışmadır. Çalışma mekânın tarihi dokusundan esinlenilerek tasarlanmış olup tasarım imgesi olarak top arabaları ve güller kullanılmıştır. Çalışmanın kurgulandığı mekâna görsel zenginlik ve kavramsal bir anlatı katması hedeflenmiştir (Şekil 9).

Şekil 10. Eskişehir Seramik Parkı, Eskişehir,2015, (URL-8)

Yine ülkemizden bir başka örnek olarak Eskişehir de yapılmış olan Seramik Park'ı gösterebiliriz. Bu Çağdaş Seramik Park; On sekiz bin metrekare alana Odunpazarı Belediyesi, BEBKA ve Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Seramik Bölümü akademisyen-sanatçıların danışmanlığında tasarlanmıştır. İçerisinde yürüyüş yolları, amfi tiyatroları, sergi salonları, kafeleri, konferans salonları, oturma alanları bulunan bir kamusal alandır. Sanatçı Prof. Sibel Sevim; Türkiye'de bir ilk olan bu Seramik Park'ın benzerinin 1900'lü yılların başında İspanya'nın Barselona şehrinde Katalan mimar Antonia Gaudi tarafından "Güell Park" ismiyle yapıldığını ve parkta atık seramikler kullanılarak sanatsal tasarımlar oluşturulduğunu belirtmektedir (URL-9).

Her yıl düzenlenen uygulamalı sanat sempozyumuyla yerli ve yabancı seramik sanatçıların sempozyum boyunca yapmış oldukları eserleri Eskişehir'deki bu parkın farklı yerlerine kurgulanarak kalıcı olarak sergilenmektedir. Bu yönüyle de açık hava müzesi olma özelliği taşımaktadır. Bu tür farklı kamusal açık alan uygulamalar mekânın özgünlüğü, kent belleğinin oluşması ve cazibe merkezi olması yönüyle büyük önem taşımaktadır (Şekil 10).

4. ÇINAR PARK SERAMİK PANO UYGULAMASI

Malatya Battalgazi ilçesi Orduzu Mahallesi sınırları içerisinde yer alan ve 2016-17 yılı içerisinde Belediye Başkanı Selahattin Gürkan döneminde 30 dönüm üzerine Battalgazi Belediyesi tarafından tasarlanmış ve yaptırılmıştır.

Çınar Park'ın yapımını güdüleyen genel anlamda temel üç etkeni olduğunu söyleyebiliriz. Birincisi; çınar diye nitelendirilen alanda Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü

tarafından 2017 yılında tescillenmiş olan 1017 yaşında olduğu belirtilen tarihi bir çınarın bulunması ve bu çınarın koruma altına alınabilmesidir. İkincisi; Çınarın bulunduğu alandaki doğal kaynak suyun varlığı ve Orduzu Pınarbaşı'ndaki göletten gelen su havzasının üzerinde yer almasıdır. Üçüncüsü ise bölgede yaşayan halkın günlük yaşam içerisinde sosyal hareketliliği açısından dinlenebilecekleri kent mimarisi kapsamında kamusal bir mekân olarak görülen park ihtiyacından kaynaklanmıştır.

Parkin bulunduğu bölge tarihi süreci M.Ö 6 binlere dayanan Arslantepe höyük arkeolojik yerleşkesinin de Orduzu Mahallesi sınırları içerisinde yer alması ve Malatya'nın ilk yerleşim yerlerinden biri olmasından dolayı da tarihsel ve kültürel bir öneme sahiptir.

Kamusal mekânlar kavramı içerisinde yer alan devlet kurumları tarafından tasarlanan, finansmanı ve uygulaması yapılan parklar kent mimarisinin önemli bir parçasıdır. Battalgazi Belediyesi, DAP İdaresi katkılarıyla yapılan Çınar Park; içerisinde barındırdığı tarihi çınarıyla, kamusal sanat pratikleriyle, yörenin geleneksel mimarisinden ve motiflerinden tasarlanmış oturma çardaklarıyla ve sosyal tesisiyle özgünlük içeren kent belleğinin önemli bir yapı tarzıdır.

Çınar Park alanında yer alan 300 m ve 2m yüksekliğindeki duvara uygulanan "Kültür Bohçamız" adlı sanatsal seramik çalışması 8 parça halinde tasarlanmış olup çalışmanın toplam ölçüsü 80m²'dir. Sanatsal seramik çalışması tasarlanırken temelde iki nokta üzerinde durulmuştur. İlki; Tasarım ilkeleri çerçevesinde eser ve mekân ilişkisi göz önünde bulundurulmuştur. Sanatsal çalışmaların sergileneceği alanın açık alan olması, geniş olması nedeniyle çalışmaların varlığıyla mekâna estetik bir değer katması, eserle mekân arasındaki oran orantı, biçim ve renk uyumunun birbirlerini tamamlayacak şekilde olması hedeflenmiştir. İkinci olarak da; mekânın kamusal bir alan olması nedeniyle ziyaret edecek insan potansiyeli dikkate alınmıştır. Toplumun her kesiminden bireyler tarafından ayaküstü de olsa görülebileceği, ilgilerini çekebileceği ve ziyaretçinin anlık da olsa sanat alımlayıcısı konumunda olabileceği, eserle gerek kavramsal gerekse estetik açıdan bir bağ kurabileceği düşünülmüştür.

Sanatsal seramik pano çalışmasıyla ilgili olarak Malatya'nın 13 ilçesini kapsayan arkeolojik, etnografik, tarım, mimari, musiki, şiir ve sinema kültürüne ait farklı disiplinlerdeki birikimleri ile ilgili ön araştırmalar yapılmış elde edilen veriler sanatsal tasarımın ana temasını oluşturmuştur. Çalışma bu temalar çerçevesinde sınıflanmış ve her bir panonun iç tasarımı ele alınan konuların içeriğindeki detaylardan esinlenilerek kurgulanmıştır. Sekiz parçadan oluşan bu tasarımın tümünde ortak renkler kullanılarak görsel bütünlük oluşturulmaya çalışılmıştır.

Şekil 11. Sanatsal seramik çalışmasından genel görünüm

1.Pano; Bölgedeki yöresel el sanatlarından olan Bervanik baskıcılığı ve Çit baskıcılığında kullanılan bitkisel, figüratif ve geometrik motifler tema olarak ele alınmıştır. Eski dönemlerde sofrta bezlerinin bu motiflerle süslenmesi ve Anadolu insanının sofrasının misafire sürekli açık olması mantığı sanatsal seramik panonun kavramsal çerçevesini oluşturmuştur. Tasarımın sergileneceği yerin bir park olması, Malatya'nın doğudan batıya giden yollar üzerinde kurulu olması ve parkların tüm insanlara açık alanlar olması tasarımın düşsel boyutunun şekillenmesinde temel etken olmuştur. Bu düşsel etkilenimin yorumlaması olarakta kıvrımlı ve düz yol üstüne sofrta bezi serilmiş gibi tasarlanmıştır. Tasarım içerisinde tema olarak ele alınan motifler simetrik ve asimetrik anlayışla işlenip, kıvrımlı ve düz yol görünümü kısımlarında motifler modüler bir şekilde dizilerek biçim oluşturulmaya çalışılmıştır. Sofrta beziyle yolun birleşme bölümünde kurgulanan meander motifi kıvrımlı yapısıyla tasarıma ritim ve hareket katacağı düşünülmüştür.

Şekil 12. Seramik pano1 den genel görünüm

Şekil 13. Seramik pano1 den detay görünüm

2 ve 3. Pano; Yöredeki mimari kültür varlıkları içerisinde tarihsel ve mimari yapı çeşitliliği açısından özgün olanlardan eski Valilik binası, Silahtar Mustafa Paşa Kervansarayı, Eskimalatya Ulu Cami, Kömürhan, Çobanoğlu Konağı, Emiroğlu Konağı, Taş Han, Roma Mezar Anıtı, gibi eserler ve eserler üzerindeki motifler tema olarak ele alınmıştır. Tasarımda simetrik bir anlayış içerisinde yan yana kutucuklar yerleştirilmiş olup ana merkezlerinde dairesel bir biçim, merkezin sağ ve solundaki kısımlarda asimetrik üçgen biçimleri yerleştirilerek hareket sağlanmaya çalışılmıştır. Bu kutucuklar içerisine ele alınan temalardan görüntüler işlenmiştir. Ayrıca yüzeylerinde resimsel lekelerin olduğu tabak formundaki küçük kurgulamalarla da tasarım estetik açıdan desteklenmeye çalışılmıştır.

Şekil 14. Seramik pano 2'den genel görünüm

Şekil 15. Seramik pano 3'ten genel görünüm

4 Pano; Malatya sınırları içerisinde yer alan, insanlık tarihi açısından önemli bulguları bünyesinde barındıran Arslantepe, Cafer Höyük, Köşgerbaba gibi höyüklerde ve sahalarda arkeolojik araştırmalarla tespit edilen Arslantepe Sarayı, Kaya Mezarları, Mağaralar gibi mekânlar, seramik, metal, taş formlar ve bu buluntular üzerindeki biçimler tema olarak ele alınmıştır. Tasarımda yan yana dizilmiş pencereler simetrik bir anlayış içerisinde kurgulanmış

pencerelerin alt bölümlerinde yatay halde atılan çizgisel yapılarla, aralara yerleştirilen dairesel kurgulamalarla ve panonun alt kısmına işlenen parçacıklarla yüzeyde bir ritim ve hareket algısı sağlanmaya çalışılmıştır. Yüzeyde oluşturulan pencereler içerisine tema olarak ele alınan biçimler realist bir üslupla işlenmiştir.

Şekil 16. Seramik pano 4'ten genel görünüm

5. Pano: Malatya'da yaşam kültürü içerisinde kullanılmış olan çıkırık, iğ, dokuma tarağı, terazi, dirhem, kapı tokmağı, düven, harman makinası, yağdanlık gibi etnografik kültür varlıkları tasarımda tema olarak ele alınmıştır. Çalışma yüzeyinde düven formu, düven taşları ve çıkırık formundan yola çıkılarak tasarım oluşturulmuş, tasarım içerisinde etnografik biçimler bazı kısımlarda realist bazı kısımlarda yorumlamacı bir üslupla işlenmiştir. Panonun bazı bölümlerinde Battalgazi'nin atı Aşkar'a atfen nal izleri tasarım imgesi olarak işlenmiş ve yüzeye görsel zenginlik kazandırılmaya çalışılmıştır.

Şekil 17. Seramik pano 5'ten genel görünüm

Şekil 18. Seramik pano 5'ten kesit

6. Pano: Yörede yoğun olarak üretilen ve kentle sembolleşen kayısı, buğday, kiraz, ceviz, üzüm gibi bitki çeşitliği tasarımda tema olarak işlenmiştir. Bu ürünlerin üretiminde kullanılan bel ve ellik formu tasarımın ana imgesi olarak ele alınmış olup tarımsal ürünler tasarım elamanı olarak bel formlarının üzerlerine realist bir üslupla işlenmiştir.

Şekil 19. Seramik pano 6'dan genel görünüm

7. Pano; Yöredeki yetişen şairler, ozanlar, bestekârlar ve bunlara ait sözler tasarımda tema olarak işlenmiştir. Müzik aletlerinden piyano tuşları, zurna, taş plak, müzik notaları çalışmada

tasarım imgesi olarak ele alınmış olup yüzeydeki kurgularıyla ritim ve hareket oluşturulmaya çalışılmıştır. Açık koyu renk ilişkileriyle yüzeyde uygulanan biçimlerin ön plana çıkarılması amaçlanmıştır.

Şekil 20. Seramik pano 7'den genel görünüm

Şekil 21. Seramik pano 7'den genel görünüm

8. Pano; Malatyalı olan sinema ve tiyatro sanatçıları, yönetmenler tasarımda ana tema olarak ele alınmış. Tasarımda film şeridi ana imge olarak kullanılmış ve sanatçıların siyah beyaz görüntüleri bu film şeridindeki karelerin içerisine uygulanmıştır.

Şekil 22. Seramik pano 8'den genel görünüm

Toplam sekiz parçadan oluşan tasarımda ele alınan konular ve bu konulara ait imgeler sanatsal bir anlatım dili içerisinde bazı bölümlerde realist bazı bölümlerde de yorumlamacı bir üslup içerisinde uygulanmıştır. Tasarımın genelinde kahverengi, siyah, beyaz ve turkuaz tonlardan oluşan bir renk anlayışı uygulanmış olup çok fazla renk çeşitliliği kullanımına gidilmemiştir. Tasarımın uygulamasında elle şekillendirme yöntemi kullanılmasının yanı sıra çalışmalarda rölyef, sigrafitto, baskı, raku gibi farklı şekillendirme ve pişirim teknikleri de uygulanmıştır. Şekillendirme işlemi tamamlanan çalışmalar büyük ebatlı olduğundan dolayı fırında pişirimlerini gerçekleştirebilmek için belli bir disiplin içerisinde farklı parçalarda kesilip kurutma raflarına alınıp kontrollü bir şekilde kurutma işlemi gerçekleştirilmiştir. Kurutma işleminin ardından çalışmalar elektrikli fırında pişirilmiştir. Sırsız pişirimi yapılan çalışmalara siyah sır antik patina yöntemiyle uygulanıp bazı bölümlerde sır altı dekorasyon yöntemiyle uygulamalar yapıldıktan sonra çalışmalara kompresör, fırça yöntemi kullanılarak renkli, şeffaf sırlarla renklendirme, sırlama işlemi gerçekleştirilmiş ve sırlı pişirimi yapılmıştır.

5. SONUÇ

Kamusal alanlar içerisinde yer alan parklar, refüjler, kavşaklar, meydanlar gibi açık alan düzenlemelerinde bitki çeşitliliğiyle birlikte sanat eserlerine de yer verilmesi alana zenginlik

katar. Sanatın farklı disiplinlerinden eserlerin bu tür mekânlardaki varlıkları hem görsel etkilenim hem de eserlerin kavramsal yönleriyle bireylerin gelişiminde önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir. Ülkemizde sanat eserlerinin sergilenme imkânı bulunduğu galeri sayılarının da ihtiyacın çok altında olduğu gerçeği düşünüldüğünde kamusal mekânlarda sanat uygulamalarının yer alması sanatsal çalışmalarla halkın buluşabilmesi açısından da önemli bir sahadır.

Kamusal sanat kent estetiği ve bireylerin etkileşimi, gelişimi açısından önem taşımaktadır. Kent mimarisi içerisinde yer alan açık, kapalı kamusal mekânların planlanması, yaptırılması çoğunlukla devletin resmi kurumları tarafından gerçekleştirilmekte olup inşaat mühendisleri, mimarlar, peyzaj mimarları tarafından tasarlanmaktadır. Belediyelerin ve Valiliklerin kent tasarımı sürecinde danışmanlık hizmeti alabilecekleri "Sanat ve Estetik Kurulu" oluşturmaları kent planlaması ve kentte yer alan kamusal alanların planlamaları için gereklidir. Bünyelerinde oluşturabilecekleri bu kurullarda mimar, mühendis, sanat tarihçi, sosyolog vb. farklı disiplinlerden ilgili alan uzmanlarının yanı sıra plastik sanatlar alanlarından sanatçıların da yer alması ve bu kurullardan danışmanlık hizmeti alınması kent kimliği, estetiği ve öğretileri yönünden önem taşımaktadır.

Kamusal mekânlarda sanat uygulamalarına yer verildiğinde yaşadığımız yüzyılda nicel olarak büyük bir çoğunluğu birbirinin aynısı gibi olan kent yapılaşmalarının özgünlüğüne nitelikli farklılıklarıyla önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Ülkemizde seramik malzemenin sanatta bir ifade aracı olarak kullanımının artmasıyla birlikte kamusal sanat uygulamaları içerisinde gerek üç boyut gerekse sanatsal duvar panoları olarak yer almaktadır. Kamusal alanlarda taş, metal, ahşap vb. gibi farklı malzemelerden oluşturulan sanat eserlerinin yanı sıra plastik yapısıyla, görsel etkileriyle sanatsal seramik uygulamalarının da kamusal sanata ve alımlayıcı durumunda olan bireylere estetik açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çınar Park'a uygulanan sanatsal seramik pano çalışmasının da bu bağlamda bireylerde sanatsal ve kültürel bir algı oluşturabileceği düşünülmektedir.

Eserin yerine montajı sırasında ve devam eden günlerde parkı ziyaret eden kişilerin meraklı bakışları, ilgileri de bu tür eserlerin kamusal alanlarda yer almasının eser, mekân, alımlayıcı bağlamında; mekâna ve kente değer katması yönünden gerekli ve önemli olduğunu göstermektedir.

6. KAYNAKÇA

- Altıntaş, O., Eliri, İ. (2012). Birey Toplum İlişkisinde Kent Kültürü, Kamusal Alan Ve Onda Şekillenen Sanat Olgusu, *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 1(5), 66, Ankara.
- Bulat, S., Yağmur, Ö., Aydın, B. (2014). Kamusal Mekân Ve Heykel, *Asos Journal Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 457.
- Çağlın, P. (2010). Kamusal Sanat ve Kent İlişkisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdönmez, E., Çelik, F. (2016). "Kentsel Mekânda Kamusal Alan İlişkileri, Türkiye Bilimler Akademisi Kültür Envanteri Dergisi, (14), 145, Ankara.
- Habermas, J. (2004). Kamusal Alan, (Çev. ve Ed: M. Özbek), İstanbul: Hil Yayın.
- Matzner, F. (1989). *Public Art A Reader*, Almanya: Cantz Yayınevi.
- Özbek, M. (2004). Kamusal Alan, İstanbul: Hil Yayınları.
- Savut, E. (2016). Kültür Endüstrisi: Kamusal Alanın Tüketimi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (23), 16, Denizli.

TDK. (2018). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.5bdff8c25e18f2.31587247, Erişim Tarihi: 10.7.2018.

URL-1, <http://theconversation.com/anish-kapoors-cloud-gate-playing-with-light-and-returning-to-earth-our-finite-world-102272>, Erişim Tarihi: 22.07.2018.

URL-2, <https://citypulsecolumbus.com/columbus-public-art-top-10/>, Erişim Tarihi: 12.07.2018.

URL-3, <https://www.susanwinkdesign.com/public-art/969>, Erişim Tarihi: 13.09.2018.

URL-4, <https://dsmpublicartfoundation.org/public-artwork/five/>, Erişim Tarihi: 27.08.2018.

URL-5, <http://cortada.com/publicart>, Erişim Tarihi: 01.06.2018.

URL-6, <http://www.hamiyecolakoglu.com.tr/index.php?menu=monuments#flash> Erişim Tarihi: 01.08.2018.

URL-7, <https://hakankalyoncuu.wordpress.com/2015/10/25/topkapi-kultur-parki-sevgi-yoluyla-renklendi/>, Erişim Tarihi: 17.08.2018.

URL-8, <http://www.eskisehirkulturizm.gov.tr/TR-158002/cagdas-seramik-park-odunpazari.html>, Erişim Tarihi: 04.07.2018.

URL-9, <http://izlekler.com/eskisehir-seramik-parki-ile-ilgili-degerlendirmeler/>, Erişim Tarihi: 17.08.2018.

7. EXTENDED ABSTRACT

Public open spaces have an important place in today's urban structure due to the fact that they are necessary for human life and open spaces to everyone. In this article, the concepts of public and public space are investigated and the importance of involving the artistic practices within the public spaces are mentioned because of being human-oriented and open spaces for everyone. The examples of artistic practice in public open spaces were explored, and in the context of the space-artwork-art receiver the mutual benefits of the artworks permanently exhibited in such places are emphasized. Public art works are the aesthetic and imaginary mirror of the city and space. It affects the aura of the area that it is exhibited. Today, we come across the public art works in urban spaces, which have started to grow and develop with industrial culture. The public spaces within the urban structuring are important exhibition venues for the accession of art practices to the public. Space and human are in a dynamic interaction with each other in terms of being influenced and affected by each other. The feedback that emerged as a result of these interactions also contributes to the formation of public culture.

In general, we can consider the contributions and effects of public art in three categories. First of all, within the context of 'their contribution to the city and the space', it can be said that today's cities continue to exist in a constant change and transformation together with both the space and the population density they contain. Secondly, within the context of 'their contribution to individuals and society', it is a non-negligible fact that the cities are stifling, cold, plastic, unresolved, and full of monotonous high constructions and that people living in it often suffer psychologically and visually. The parks created within the urban architecture can be seen as places where people can interact and get rid of their daily life stresses by the vegetation and the public art practices. Thirdly, within the context of 'their contribution to art and artworks', considering the fact that there are limited number of art galleries and exhibition areas with low number of curious audience, it can be said that the public spaces are the most suitable display spaces for the artworks to reach the public. In terms of art forms in public open spaces in Turkey and abroad, we come across with examples that are designed and applied in the form of three-dimensional sculptures and wall panels.

Çınar Park, where the artistic ceramic workshop 'Kültür Bohçamız (Our Culture Bundle)' is organized, is located within the borders of Orduzu, Battalgazi district of Malatya province. The area of the park has a historical and cultural importance since Arslantepe Mound Archaeological Campus, which dates back to B.C 6000, is also located in Orduzu district and being one of the first settlements of Malatya. Çınar Park, built with the contributions of Battalgazi Municipality and Eastern Anatolia Project Regional Development Administration, is an important structure that includes originality and reveals the memory of the city with its historic plane tree, public art practices, social facility, and arbors inspired by the traditional architecture and patterns of the region.

The artistic ceramic work named as 'Kültür Bohçamız', which is applied on a wall of 300 meters length and 2 meters height in the Çınar Park area, was designed in 8 pieces. The total size of the work is 80 m². In its design, basically two points were emphasized. Firstly, the relation between the artwork and space has been taken into consideration within the framework of the design principles. Since the area where the artwork will be exhibited is open and wide space, it was aimed that the existence of the work adds an aesthetic value to the space and the

harmony of form and color will be complemented with each other, while the ratio between the artwork and space is protected. Secondly, due to the area is a public space, the visitor potential was taken into account. Regarding the artistic ceramic panel work, the data obtained from preliminary researches made in 13 districts of Malatya on the accumulations in different disciplines such as archeology, ethnography, agriculture, architecture, music, poetry and cinema, formed the main theme of this artistic design. The study was classified within the framework of these themes and the interior design of each panel was inspired by the details of the subjects covered. In this eight-pieces-design, visual integrity is tried to be created by using common colors.

It is thought that the inclusion of art practices in the public spaces of urban structuring, which are similar to each other in the century we live, will make significant contributions to the authenticity of these cities. In our country, with the increase in the use of it as an artistic expression, ceramic material is included in public art practices as both three-dimensional and artistic wall panels. In public spaces, beside the artworks created from different materials such as stone, metal, wood etc., it is thought that artistic ceramic practices with its plastic structure and visual effects will contribute to public art and individuals in terms of the aesthetics. In this context, artistic ceramic panel work applied to Çınar Park can create an artistic and cultural perception for the individuals.